

Lausunto

08.08.2025

Asia: VN/22303/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta

Esitutkintaa ja syyteharkintaa koskevat muutosehdotukset

1. Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittäminen

Kannatamme muutosta. Mahdollisuus ratkaista yksityisoikeudellisen vaatimuksen ajaminen jo esitutkinnassa nopeuttaa prosessia ja selkeyttää asianomistajan asemaa. Tämä vähentää tarpeetonta selvitystyötä myöhemmin ja mahdollistaa resurssien tehokkaamman kohdentamisen. Esitutkinnassa tulee joka tapauksessa selvittää rikoksella aiheutettu vahinko eikä tätä velvoitetta ole syytä muuttaa.

2. Rikosilmoituksen kirjaaminen

Kannatamme muutosta, joka mahdollistaa perusteettomien tai häirintätarkoituksessa tehtyjen ilmoitusten jättämisen kirjaamatta. Tämä vähentää viranomaisten hallinnollista taakkaa ja mahdollistaa resurssien kohdentamisen todellisiin rikosepäilyihin.

3. Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Kannatamme muutosta, joka antaa viranomaisille enemmän harkintavaltaa jättää ilmeisen vähäiset asiat tutkimatta, vaikka asianomistajalla olisikin vaatimuksia, sillä epäasialliset tai perusteettomien vaatimusten ei tule kategorisesti estää harkintavallan käyttöä. Tämä tehostaa resurssien käyttöä ja mahdollistaa tärkeämpien asioiden, kuten tietoverkkorikosten käsittelyn nopeammin.

4. Ilmoitus epäillyn oikeuksista ja kuulusteltavalle tehtävät ilmoitukset

Kannatamme muutosta, joka lisää tiedottamista epäillyn oikeuksista, mukaan lukien mahdollisuus rangaistuksen lieventämiseen myötävaikutuksen perusteella. Tämä parantaa prosessin läpinäkyvyyttä ja voi kannustaa epäiltyä aktiiviseen yhteistyöhön useissa tapauksissa. Kannatamme muutosta, joka mahdollistaa ilmoitusten antamisen etukäteen esimerkiksi sähköisesti yhteiskunnan digitalisaatiotavoitteiden ja julkisen hallinnon digikehittämisen tavoitteiden tukemiseksi. Tämä parantaa kuulusteltavan oikeusturvaa ja tehostaa kuulusteluprosessia.

5. Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuus sekä loppulausuntomenettely

Kannatamme muutosta, joka vahvistaa yhteistyötä ja vuoropuhelua esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välillä. Tämä parantaa esitutkinnan laatua ja vähentää myöhempien lisäselvitysten tarvetta. Kannatamme muutosta, joka edellyttää loppulausuntopyyntöjen yksilöintiä. Tämä parantaa loppulausuntojen laatua ja mahdollistaa tehokkaamman syyteharkinnan.

6. Perusteluvelvollisuuden keventäminen

Kannatamme muutosta, joka ohjaa perustelujen laatimista asian laatu ja laajuus huomioiden, sillä perusteltu päätös on aina kuitenkin annettava. Tämä selkeyttää päätöksiä ja vähentää tarpeetonta hallinnollista työtä.

7. Yleistiedoksianto erityisen laajoissa rikosasioissa

Kannatamme yleistiedoksiannon käyttöönottoa erityisen laajoissa rikosasioissa, kuten tietoverkkorikoksissa, joissa voi olla tuhansia asianosaisia. Viittaamme kuitenkin Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n asiasta antamaan lausuntoon ja toteamme, että tiedossa olevalle asianomistajalle tulisi henkilökohtaisesti ilmoittaa yleistiedoksiannon käyttämisestä, esimerkiksi lähettämällä yleistiedoksiannon käyttämisestä hänelle tieto sähköisesti (esim. Suomi.fi) tai kirjeitse ja samalla ilmoittamalla, mistä hän voi löytää asiaansa koskevan päätöksen. Tällöin ei olisi tarpeen laatia jokaisen asianomistajan osalta erillistä tiedoksi annettavaa päätöstä, vaan riittäisi, että hänelle toimittaisiin tieto, missä hän voi tutustua kaikkia vastaavassa asemassa olevia koskevaan päätökseen.

8. Tiedottaminen esitutkinnassa

Kannatamme muutosta, joka mahdollistaa tiedottamisen esitutkinnasta aiempaa joustavammin. Tämä lisää avoimuutta ja parantaa kansalaisten luottamusta viranomaistoimintaan.

Rikosasioiden tuomioistuinkäsittelyä koskevat muutosehdotukset

1. Tiedoksiantosäätely

Kannatamme puhelintiedoksiannon sallimista tähän soveltuviissa tapauksissa, jolloin voidaan nopeuttaa prosessia ja vähentää kustannuksia, kunhan vastaanottajan henkilöllisyys voidaan varmistaa luotettavasti.

2. Kirjallinen menettely

Kannatamme kirjallisen menettelyn soveltamisalan laajentamista. Tämä mahdollistaa yksinkertaisten asioiden käsittelyn tehokkaammin ja vähentää oikeudenkäyntien kestoa.

3. Poissaolokäsittely

Kannatamme poissaolokäsittelyn soveltamisalan laajentamista. Tämä vähentää istuntojen peruuntumisia ja nopeuttaa rikosasioiden käsittelyä, kun vastaajan läsnäolo ei tosiasiallisesti ole välttämätöntä.

Ehdotusten vaikutukset ja muut huomiot

1. Onko teillä lisättävää tai huomioita vaikutustenarviointiin?

Esityksen vaikutustenarviointi on puutteellinen, eikä sen voida katsoa täyttävän hyvän lainvalmistelun kriteereitä. Luvussa 4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja taloudelliset vaikutukset on esityksen vaikutuksia tarkasteltu yksinomaan viranomaisten toiminnan taloudellisten vaikutusten kannalta. Esitetyillä muutoksilla olisi kuitenkin merkittäviä vaikutuksia mm. yrityksiin asianomistajan asemassa. On perusteltua, että ehdotuksessa käsitellään myös keskeisten muutosehdotusten yritysvaikutuksia.

2. Onko teillä huomioita ehdotusten toimeenpanosta tai lakien voimaantulosta?

-

3. Onko teillä muita huomioita luonnoksesta hallituksen esitykseksi?

Kyberala (FISC) ry ja Teknologiateollisuus ry kiittävät mahdollisuudesta antaa yhteisen lausuntonsa asiassa. Pidämme esitettyjä muutoksia perusteltuina ja kannatamme niitä kokonaisuudessaan. Muutokset sujuvoittavat rikosprosessia, tehostavat viranomaisten toimintaa ja parantavat oikeusturvan saatavuutta myös yrityksille.

Kehittämistoimet ovat erityisen merkityksellisiä tietoverkkorikosten (kyberrikollisuus) käsittelyn, asianomistajien oikeuksien toteutumisen sekä rikosvastuun toteuttamisen kannalta. Asiassa on tärkeää huomioida, että tietoverkkorikollisuus muodostaa edelleen kasvavan rikosuhan yhteiskunnan kaikille toimijoille, erityisesti yrityksille, aiheuttaen samalla merkittäviä vahinkoja. Lisäksi tietoverkkorikollisuus luo tutkinta- ja syytetoimille enenevästi viivytyksiä rikosten erityisluonteen sekä lainvalvonta- ja oikeusviranomaisyhteistyön haasteiden vuoksi. Tästä syystä on perusteltua, että rikosoikeudenhoidon resursseja kohdennetaan nykyistä oikeudenmukaisemmin ja tarkoituksenmukaisemmin sekä lyhentämällä käsittelyaikoja muilla mahdollisilla tavoilla oikeusturvaa heikentämättä. Esitetyt uudistukset ovat perusteltuja ja tukevat sekä asianomistajan tavoitteita että yhteiskunnan intressejä viranomaisten palvelutehtävän kehittämisessä.

Sund Peter
Finnish Information Security Cluster (FISC) – Kyberala ry -
Teknologiateollisuus ry (yhteinen lausunto)